

Groen en Heem Actueel

Nr.4, december 2021

Nieuwsbrief van de vereniging Groen en Heem Valkenswaard e.o. betrokken bij onze natuur en cultuurhistorie!

Correspondentieadres

Groen en Heem Valkenswaard e.o., Postbus 567, 5550 AN Valkenswaard
+31-(0)40-22 60 010, info@groen-heemvalkenswaard.nl

Redactie

Bas Verbeek, (eindredactie en lay-out)
Albert Aten en Lambert de Brouwer (redactieleden)

Agenda

25-26 dec Kerstmis

01 jan Nieuwjaar

Over de onderwerpen met:

- een ster* : meer informatie in dit nummer
- twee sterren** : wordt u nog over geïnformeerd.
- drie sterren*** : datum onder voorbehoud

Wist u dat...

... de algemene ledenvergaderingen over 2020 en 2021 eindelijk konden doorgaan*;
... een helikopter steenmeel over de heide van de Groote Heide strooit*;
... bouwplannen in Valkenswaard strijden om voorrang*;
... de Gemeenteraad Waalre het zoekgebied voor hoge windmolens bij High Tech Campus kan schrappen uit omgevingsvisie*;
... de historische zandpaden in Valkenswaard beschermd moeten worden*;
... de nieuwe WHO-richtlijnen voor luchtkwaliteit er niet om liegen*;
... wij een financiële bijdrage leveren aan het voortbestaan van Kinderboerderij De Kleine Meer*;
... het bestuur uw een vrolijk kerstfeest en een gezond en voorspoedig 2022 wenst!

Van het Bestuur

Terugblik Algemene Ledenvergadering

Eindelijk lieten de coronamaatregelen het heel even toe: op woensdagavond 3 november werd de Algemene Ledenvergadering 2020 en 2021 in de hijskraan te Valkenswaard gehouden.

De avond werd geopend met de jaarvergadering 2019 gevolgd door de jaarvergadering 2020. Na een korte pauze werden de resultaten van de ledenenquête gepresenteerd.

De avond werd afgesloten met een toelichting op het beleidsplan 2021-2025 dat komend jaar aan de leden officieel voorgelegd zal gaan worden. Het bestuur kijkt terug op een geslaagde avond!

Nieuwe rubriek Buiten Vrij

In deze uitgave van Actueel starten we met een nieuwe rubriek Buiten Vrij met artikelen door leden die graag iets willen vertellen over hun ervaringen met plant, dier of mens. Maar ook over milieu en duurzame ontwikkeling, water, weer en klimaat, voeding en gezondheid, enz.

Nieuws en actualiteiten

Helikopter strooit steenmeel over de heide

Bosgroep Zuid is onlangs gestart met het strooien van steenmeel op de Strabrechtse Heide bij Heeze en op de Groote Heide bij Valkenswaard.

Om de bestaande heide een flinke impuls te geven, strooien ze steenmeel uit over een deel van de heide. Dit helpt de mineralenbalans in de verzuurde bodem te herstellen. Steenmeel is een verzamelterm voor zeer fijn gemalen gesteente. Het steenmeel wat gebruikt wordt komt uit Scandinavië.

De mineralen in de bodem van de Strabrechtse Heide en de Groote Heide hebben namelijk op geologische tijdschaal dezelfde herkomst.

Indien u een bijdrage wilt leveren gelieve dan de kopij aan te leveren bij info@groen--heemvalkenswaard.nl uiterlijk **15 maart** 2022.

Fijne feestdagen

Het bestuur van Groen en Heem Valkenswaard e.o. dankt u voor uw steun en medewerking in het afgelopen jaar en wenst u fijne feestdagen en een gezond en voorspoedig 2022.

Laatste oproep contributie 2021

Leden die de contributie voor 2021 ad € 10,- nog niet hebben overgemaakt kunnen dit doen op banknummer **NL17TRIO0391081616**, ten name van Groen en Heem Valkenswaard e.o.

De werkzaamheden zijn inmiddels succesvol afgerond.

Sporenelementen

Het steenmeel wordt door een helikopter uitgestrooid over de heide. Het grote voordeel van steenmeel is dat het waardevolle mineralen bevat en niet snel uitspoelt in de

bodem. Het bevat sporenelementen die essentieel zijn voor plant en dier. Als heideplanten goed gedijen, dan trekken ze insecten aan en die trekken op hun beurt weer vogels en andere dieren aan.

Gezond en duurzaam

Het strooien van steenmeel duurt enkele weken. De werkzaamheden zijn onderdeel van een landelijke aanpak om de natuur te herstellen en weerbaarder te maken tegen de effecten van stikstofuitstoot. Door de werkzaamheden blijven het Leenderbos en de Strabrechtse Heide gezonde en duurzame leefgebieden voor de toekomst, met ruimte voor natuur en recreatie.

[Bron: Valkenswaard 24](#)

Bescherm de historische zandpaden die in heel Brabant en dus ook in Valkenswaard van belang waren

Als het aan de Valkenswaardse heemkundekring Weerderheem ligt, moeten de nog bestaande oude zandpaden straks een beschermde (ster)status krijgen. Volgens Weerderheem is dit mogelijk door deze nu op te nemen in het bestemmingsplan Buitengebied. Dit onderwerp komt ter sprake in de raadscommissie van 2 december.

Tijdens een onlangs gehouden speciale commissievergadering wees spreker Wil Peels namens de heemkundekring op de teloorgang van dit soort paden: „Waardoor ook de biodiversiteit afneemt en de cultuurhistorie verloren gaat.”

Kortgeleden kreeg de plaatselijke heemkundekring via de A2-erfgoedcommissie het verzoek om een inventarisatie te maken van de zandpaden in Valkenswaard die de moeite waard zijn om te behouden. Inmiddels zijn ze in een notitie vastgelegd.

Volgens de inschatting van Wil Peels hebben deze karakteristieke, historische paden in het verleden mede het gezicht bepaald van het zandgebied van Brabant, inclusief Valkenswaard. Volgens oude kadasterkaarten zijn het wegen van minstens tweehonderd jaar

oud. Dat netwerk van paden is ruim een eeuw geleden nog fors uitgebreid mede als gevolg van ontginningen en bevolkingsgroei. Door ruilverkaveling zijn echter met name in het buitengebied van Borkel en Schaft veel oude zandwegen verdwenen.

Ook tal van nieuwbouwplannen (onder meer in Dommelen) en de ontwikkeling van industrieterreinen (zoals Schaapsloop) hebben een negatieve uitwerking gehad. Vandoor ook de druk vanuit de heemkundekring om nu stappen te zetten tot het behoud van die laatste, echte zandpaden.

In de notitie 'Oude Zandpaden' geeft de heemkundekring een overzicht van de nu nog bestaande historische zandpaden. Bij een tiental daarvan maken de opstellers van het rapport een kanttekening. 'Omdat die zandpaden om verschillende redenen opvallen en uniek in hun soort zijn'. Zo liggen er nog delen van de vroegere verbinding Westerhoven-Borkel-Neerpelt. Ooit een belangrijke noord-zuid-handelsroute van Den Bosch via Westerhoven door Borkel en verder naar Neerpelt en Luik. Ook in die top tien staat de weg van de 'Ven Bergsche Molen' naar Schaft. Een pad dat door de inwoners van Schaft gebruikt werd om hun koren naar de molen te brengen om te malen. Een weg niet, zoals het huidige fietspad, pal langs de vennen maar in een ruime boog eromheen. Omdat het vlakbij de vennen te drassig was dus ongeschikt voor die zware karren.

In Dommelen-Noord worden nog van belang geacht de ontsluitingswegen van 't Heike naar de beemden langs de Dommel en Keersop. Dicht tegen de bebouwde kom van

Valkenswaard ligt aan de zuidkant nog het zandpad de Kluizerdijk. Ooit een oude verbinding van het dorp met de Achelse Kluis. En in het noorden bij 't Gegraaf is nog zichtbaar de vroegere 'Molenweg', een karweg van Geenhoven naar de Loonder watermolen.

Nabij de Kromstraat ligt De Goorkes, voorheen Beemd Straat, parallel aan de Dommel. In vroeger dagen een verbindingspad tussen de Venbergse Molen en de Loonder Molen. Indachtig deze notitie is Wil Peels helder: „Wat nog rest is vooral te vinden in het buitengebied. Dit bestemmingsplan buitengebied is nu dus bij uitstek de gelegenheid om deze laatste zandpaden een beschermde status toe te kennen.”

[Bron: Eindhovens Dagblad](#)

Bouwplannen strijden om voorrang in Valkenswaard: gemeente moet keuzes maken

In Valkenswaard bestaan op dit moment zoveel bouwplannen dat de gemeente die plannen niet allemaal tegelijk in behandeling kan nemen. Aan de hand van nieuwe richtlijnen gaat de gemeente nu bepalen welke plannen voorrang krijgen.

Volgens die nieuwe regels hebben plannen waar Valkenswaard wettelijk niet omheen kan de hoogste prioriteit. Dat is bijvoorbeeld het geval als de Raad van State, de hoogste bestuursrechter, de gemeente heeft opgedragen om een bestemmingsplan binnen een bepaalde termijn vast te stellen. Of als de gemeente door provinciale regels verplicht is mee te werken.

In bestuurlijk opzicht geeft Valkenswaard voortaan voorrang aan plannen waarbij minimaal vijf woningen worden gebouwd. Een project stijgt daarnaast nog in urgentie als aan een aantal aanvullende criteria wordt voldaan. Dat is bijvoorbeeld het geval als het een plan voor sociale huur- of starterswoningen betreft, als het om een centrumlocatie gaat of als het bijdraagt aan de leefbaarheid van kleine kernen.

Minicamping of hippisch sportcomplex

Ook bouwplannen die te maken hebben met toerisme, recreatie of paarden krijgen in Valkenswaard prioriteit. Volgens de gemeente maakt het daarbij niet uit of het om de ontwikkeling van een minicamping of een hippisch sportcomplex gaat. Een laatste categorie die Valkenswaard zo snel mogelijk in behandeling wil nemen, is een aantal ontwikkelingen in het buitengebied die aanvankelijk in een nieuw bestemmingsplan waren opgenomen, maar daar later zijn uitgehaald.

Dat Valkenswaard nu keuzes moet maken bij het behandelen van bouwplannen, komt volgens de gemeente overigens niet alleen door het grote aantal initiatieven. Zo is de ambtelijke capaciteit op de afdeling die over bouwen gaat 'zeer beperkt'. Dat heeft te maken met langdurige uitval en vertrek van collega's, schrijven burgemeester en wethouders in een brief aan de gemeenteraad. Net als veel andere gemeenten heeft ook Valkenswaard grote moeite om openstaande vacatures in te vullen.

Wat ook een rol speelt, is de komst van de nieuwe Omgevingswet. Die nieuwe wet, die op 1 juli 2022 van kracht moet worden, zorgt voor een piek omdat op plannen die nog vóór de invoering in behandeling worden genomen, de huidige regelgeving van kracht is. Met de nieuwe wet ligt de regie van bouwplannen veel meer bij de initiatiefnemer. Die is bijvoorbeeld zelf verantwoordelijk voor een dialoog met omwonenden.

Valkenswaard heeft eerder van de provincie ruimte gekregen om tot 2030 1050 woningen te bouwen. Volgens wethouder Kees Marchal

(CDA) gaat Valkenswaard dat aantal 'gemakkelijk halen'. Van die 1050 woningen zijn er nu zo'n 500 gerealiseerd, schat Marchal. Vorig jaar werden in de gemeente ruim 80 woningen opgeleverd. Aan concrete ('harde') plannen zitten er nog tussen de 250 en 400 woningen in de pijplijn. In nog nader uit te werken plannen staan nog eens 550 woningen op stapel.

Bron: Eindhovens Dagblad

Waalres windmolenplan is het slechts vanwege 1600 woningen op 1 km afstand, maar toch blijft het staan

Het windmolenplan tussen Gat van Waalre en High Tech Campus moet van tafel omdat 1600 woningen op minder dan 1 km alle nadelige gevolgen krijgen.

Overal waar plannen worden gemaakt voor het bouwen van windmolens wordt geprotesteerd, zoals in Amsterdam in mei van dit jaar waar een spandoek van 500 meter werd uitgerold.

U heeft ze vast wel eens ergens gezien aan de horizon, grote windmolens die gebruikt worden om duurzame energie op te wekken. Mooi, want zo verlagen we onze CO₂-uitstoot, kun je denken. Maar de nadelen van windmolens, daar hoor je veel minder over. Zoals geluidsoverlast. Een constant aanwezig geluid, dat ook boven het geluid van de snelweg uit duidelijk hoorbaar is. Ook 's nachts, met daardoor voor de omwonenden mogelijke gezondheidsschade door een verstoorde nachtrust. Verder worden jaarlijks vele vogels slachtoffer van een botsing met een windmolen. En natuurlijk de horizonvervuiling: overal die windmolens zichtbaar in de verte. Met een hoogte van ruim 200 meter kun je er moeilijk omheen kijken.

Woningen in Waalre-Noord

Nu is er sprake van dat die grote windmolens in Waalre geplaatst gaan worden. In de Regionale Energiestrategie, zeg maar de plannen voor de regio Eindhoven voor opwek van duurzame energie, staat een mogelijke locatie (een zoekgebied) voor windmolens ingetekend tussen het Gat van Waalre, knooppunt de Hogt

en de High Tech Campus. Niet alleen pal naast het natuurgebied Dommeldal, maar ook op korte afstand van de woningen in Waalre-Noord. Meer dan 1600 woningen zouden zo een grote windmolen op minder dan 1 kilometer afstand kunnen krijgen, met alle nadelige gevolgen van dien. En dat zijn dan alleen nog maar de bestaande woningen. Wij snappen dan ook heel goed dat een groot aantal inwoners hiertegen bezwaar maakt en dat er dus géén draagvlak is voor windmolens bij de Hogt.

Ontbreekt draagvlak? Dan moet je als gemeente kijken naar alternatieven, we kunnen ook op andere manieren duurzame energie opwekken

Daar waar in de regio een aantal zoekgebieden voor windmolens zijn afgevallen, is die in Waalre blijven staan. En dat terwijl alle afgevallen zoekgebieden wat betreft effecten op het milieu en de leefomgeving bijna even slecht scoren. Vreemd genoeg scoort die in Waalre het slechtst, juist vanwege het grote aantal woningen op korte afstand. Maar waarom is het zoekgebied dat het slechtste scoort, dan tóch blijven staan?

Kijken we naar de besluitvorming over het voorstel, dan valt er iets op. In juni bespraken gemeenteraden de Regionale Energiestrategie voor de eerste keer en konden ze daarop een zienswijze geven. Veel gemeenten in de regio waren kritisch, maar Waalre niet. Een gemiste kans. Een amendement over de noodzaak voor draagvlak werd door de gemeenteraad jammer genoeg weggestemd.

Gelukkig is het nog niet te laat. Volgende week ligt er wederom een initiatief voor de gemeenteraad klaar om een streep te zetten

door deze plannen. Want waarom zou je een zoekgebied laten staan, met alle onzekerheid voor de inwoners, terwijl je al weet dat je daar niets kunt vinden?

De watermolen bij de Volmolen

We snappen allemaal dat de energietransitie naar duurzame energie gemaakt moet worden en dat daar bepaalde veranderingen bij komen kijken. Echter, die moeten wel passen bij het karakter van een gemeente als Waalre en voorzien zijn van draagvlak van de burger. Ontbreekt dat? Dan moet je als gemeente kijken naar alternatieven. We kunnen namelijk ook op andere manieren duurzame energie opwekken. Door zonnepanelen op daken van onze huizen te leggen bijvoorbeeld. Of door kleinschalige initiatieven van inwoners of ondernemers te ondersteunen. Zo is de watermolen bij de Volmolen, die 50 Waalrese huishoudens van groene stroom voorziet, een mooi voorbeeld van duurzame opwekking.

[Bron: Eindhovens Dagblad](#)

Sponsoring De Kleine Meer Valkenswaard

Kinderboerderij De Kleine Meer aan de Bosstraat in Valkenswaard is een ontmoetingsplek voor dierenvrienden groot en klein. Je kunt er allerlei dieren, zoals hertjes, schaapjes, konijnen, poezen, geitjes, etc. aaien, knuffelen, voeren. Voor kinderen van basisscholen kan het een leerzame excursie zijn.

Ondanks de voor drie jaar toegezegde subsidie van de gemeente Valkenswaard is er niet voldoende geld om alle onkosten te dekken. Onzekerheid blijft, dierenliefde alleen is niet genoeg om te waarborgen dat het bestaansrecht is verzekerd.

Groen en Heem is van mening dat De Kleine Meer voorziet in een maatschappelijke behoefte voor jong en oud in Valkenswaard en onmisbaar is, ook voor de sociale cohesie. Dierenliefde maakt je completer en laat je één van de mooiste facetten van het leven zien.

Voor de komende drie jaar helpt Groen en Heem de Kinderboerderij met een jaarlijkse bijdrage van € 250.

www.dekleinemeer.nl

Valkenswaard blij: valkerij voortaan ook in Nederland immaterieel erfgoed

De valkerij behoort voortaan ook in Nederland tot het immaterieel erfgoed van Unesco. Dat heeft het Unesco-comité dat daarover gaat dinsdagmiddag besloten.

De valkerij - het jagen met getrainde roofvogels - werd al in 2010 toegevoegd aan de zogenoemde Representatieve Lijst van Immaterieel Erfgoed der Mensheid van Unesco. Dat gebeurde toen op initiatief van de Verenigde Arabische Emiraten, België, Tsjechië, Frankrijk, Zuid-Korea, Mongolië, Marokko, Qatar, Saoedi-Arabië, Spanje en Syrië. Sindsdien hebben zich hier meerdere landen bij aangesloten.

Deze week besloot het Unesco-comité over de aansluiting van nog eens 23 landen, waaronder Nederland. De plaatsing is in 'valkerij-hoofdstad' Valkenswaard met gejuich ontvangen. Het dorp speelde internationaal lange tijd een belangrijke rol. Het valkeniersgeslacht Mollen is wereldwijd bekend en Valkenswaard kent nu nog steeds Valkeniersverbond Adriaan Mollen, een van de drie nog actieve valkeniersverenigingen in Nederland.

Afgelopen zomer verscheen een lijvig en rijk geïllustreerd boek over Karel Mollen, de laatste beroepsvalkenier van Europa, die in 1935 overleed. Het boek was mede samengesteld door Joke Peels-Mollen (90), een kleindochter van Karel Mollen. Ook in het Valkerij en Sigarenmakerij Museum wordt de herinnering aan de jachtvorm levend gehouden.

Verantwoordelijkheid

Museumvoorzitter Kees Streng is blij met de plaatsing op de lijst. „Het betekent een erkenning van de waarde ervan, die overigens ook een verantwoordelijkheid met zich meebrengt“, stelt hij. „Namelijk een verantwoordelijkheid om zuinig met dat erfgoed om te gaan er ervoor te zorgen dat het niet verloren gaat.“

Later deze week wordt naar verwachting nóg een thema op de Unesco-lijst van immaterieel erfgoed geplaatst dat een sterke link met Valkenswaard heeft: het corso. De corsocultuur is voorgedragen namens 21 bloemen- en fruitcorso's in Nederland, waaronder die in Valkenswaard. Of het corso inderdaad op de lijst terechtkomt, wordt donderdag 16 december bekendgemaakt.

[Bron: Eindhovens Dagblad](#)

Hoe zit het met sluipverkeer Molenstraat Riethoven? Verkeerstellingen na vertraging van start

Ondanks de eerdere toezegging van de gemeente Bergeijk dat zij vorige maand verkeerstellingen in de Molenstraat in Riethoven zou houden, hebben deze nog niet plaatsgevonden. Deze week zijn de verkeersslussen pas neergelegd, zo laat de gemeente desgevraagd weten.

Over enkele weken is dan duidelijk hoeveel voertuigen van deze sluiproute tussen

Riethoven en Valkenswaard/Dommelen over het viaduct met de N69 gebruikmaken. Als de uitslag van deze tellingen bekend is gaat de gemeente Bergeijk in gesprek met de gemeente Valkenswaard om te bezien of er maatregelen genomen moeten worden op deze route.

De gemeente Bergeijk laat desgevraagd ook weten dat het bedrijf Fiers de bereikbaarheid van de bermen van deze smalle weg in de gaten houdt en waar nodig de gaten dicht. Toch is de laatste tijd het aantal gaten toegenomen.

Ondertussen is wel het tweerichtingsfietspad langs de Broekhovenseweg in Riethoven helemaal klaar. Alleen het laatste stukje tussen Zeven Fonteinen en de Volmolenweg, waarvoor een nieuw bestemmingsplan is gemaakt, moet nog aangelegd worden.

De gemeente Bergeijk verwacht dat dat stukje in 2023 ook klaar is voor gebruik. Deze nieuwe fietsverbinding wordt onderdeel van een snelfietspad tussen Bergeijk en de Metropoolregio Eindhoven. De officiële opening van het fietspad Broekhovenseweg wordt waarschijnlijk eind volgend jaar verricht. Daarna moet ook nog het fietspad tussen Westerhoven en Riethoven worden aangelegd.

[Bron: Eindhovens Dagblad](#)

Buiten Vrij

The Wolfbird

Op een heerlijke voorjaarsochtend van dit jaar zaten we op het beste terrasje van de hele omgeving; op een bankje aan een vennetje nabij de Grootte Heide. Met koffie. Wat een paradijs was de natuur geworden, na al die regen. Het was weer dé natuur. Water in de vennen, kikkers, salamanders, ganzen, weer veel meer vogelzang en een aangename temperatuur.

Zo zaten we lekker bij een mooie eik te genieten toen we ons hondje plotseling gebiologeerd in de richting van een pad zagen kijken. We volgden zijn blik en al gauw zagen we de reden ervan. Uit het pad kwam, bijna geruisloos, een schaap, zo rustig en stil. En daarna nog een en nog een. Sensatie! Een schaapskudde, met de herder en twee Bordercollies. De schapen gingen zich bij het ven te goed doen aan het Pijpenstrootje of Bunt, om zodoende de heide van het teveel daaraan, veroorzaakt door de vele neergedaalde stikstof, te bevrijden. En wij maakten een praatje met de ervaren herder o.a. over de cultuurhistorie van schaapskudden.

Zo kregen we het ook over de wolf, die toen nog niet in het gebied gesignaleerd was. Maar het zou niet lang meer duren voordat die zou arriveren, zei de herder. Want, zo zei hij, de raven waren er al. De raven? Hij vertelde dat de raaf in Engeland, waar hij ook geweest was, ook wel "the wolfbird" genoemd wordt, omdat raven en wolven vaak samen voorkomen.

Informatief

Nieuwe WHO-richtlijnen voor luchtkwaliteit liegen er niet om

Op 22 september 2021 heeft de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) haar richtlijnen voor de luchtkwaliteit bijgesteld. De conclusie: de waarden voor luchtverontreiniging moeten flink omlaag om schadelijke

De wolven vangen hun prooi en de raven eten daar dan ook van. Later hoorden we op tv een boswachter(es) vertellen dat wolven het karkas van hun prooi open kraken. En zo is het voor de raven dan weer gemakkelijk om bij de ingewanden van het dode dier te komen.

Een paar maanden later, in het zelfde gebied, net voordat de vogeltellers alweer op de heide zouden arriveren, hoorden we vlak bij het pad waar wij aan een wandeling begonnen een voor ons onbekend vogelgeluid. En toen zagen we inderdaad, in de toppen van de bomen, enkele raven heen en weer vliegen.

Nog wat later lasen we in de krant dat, in het Grootte Heide gebied schapen en kalveren van de Schotse Hooglanders waren gedood.

Door de wolf.

Evelyn de Brouwer

gezondheidseffecten en sterfte bij mensen te voorkomen. Gerard Hoek van de Universiteit Utrecht was betrokken bij het onderzoek dat tot de nieuwe WHO-richtlijnen leidde.

"Als universitair hoofddocent bij het Institute for Risk Assessment Sciences (IRAS) van de Universiteit Utrecht doe ik nu zo'n twintig jaar

onderzoek naar blootstelling aan luchtverontreiniging. Dit doe ik samen met mijn collega's, promovendi, maar ook organisaties als het RIVM en UMC Utrecht. Ons doel is om te achterhalen in welke mate luchtverontreiniging schadelijk is voor de gezondheid van mensen, zowel op korte als op lange termijn. Zo kijken we bijvoorbeeld of mensen die in een gebied met veel luchtverontreiniging wonen meer hart- en vaatziekten, COPD of longkanker ontwikkelen en of de sterfte in deze gebieden hoger is. Maar we willen ook weten of tijdelijk verhoogde concentraties tijdens smog-perioden invloed hebben op ademhalings-problemen bij kinderen.

De WHO-richtlijnen geven aan tot welke concentraties vervuilende stoffen als fijnstof, stikstofdioxide, ozon, koolmonoxide en zwaveldioxide in de lucht beperkt moeten worden om ernstige gezondheidsschade te voorkomen. Ze zijn voor het laatst bijgesteld in 2005 en de nieuwe richtlijnen zullen voor velen behoorlijk schokkend zijn. De richtlijn voor fijnstof was bijvoorbeeld tien microgram per kubieke meter en wordt nu bijgesteld naar vijf. Dat is de helft, terwijl wij in Nederland op veel plaatsen nog maar net in de buurt beginnen te komen van de oude waarde. Voor stikstofdioxide gaan we nog verder terug: van veertig naar tien microgram per kubieke meter. Ook daar zitten we met onze luchtkwaliteit in grote delen van het land nog ver vandaan.

Het is niet voor niets dat de WHO hier nu mee komt. Sinds de laatste uitgave in 2005 is er wereldwijd veel onderzoek gedaan naar de invloed van luchtverontreiniging op gezondheid en sterfte. Naar aanleiding hiervan ontstond het vermoeden dat vervuilende stoffen in de lucht in veel lagere concentraties schadelijk zijn dan we tot dan toe dachten. In 2015 is de WHO daarom een uitgebreid proces begonnen om te kijken of de richtlijnen moesten worden herzien. Een groep van experts uit alle continenten, waaronder mijn collega Emeritus hoogleraar Bert Brunekreef, heeft zich verzameld in de zogenaamde Guideline Development Group en de opdracht gegeven om 'systematic reviews' van de belangrijkste vervuilende stoffen in de lucht te

doen. Zo'n review brengt àlle wetenschappelijke literatuur die er is bij elkaar en trekt daar conclusies uit. Zelf was ik de trekker van de groep die de invloed van fijnstof op sterfte onderzocht. De WHO-richtlijnen die er nu liggen, hoe streng ook, zijn het resultaat van zes jaar zorgvuldig onderzoek en moeten in mijn ogen dan ook heel serieus worden genomen.

Ik ben benieuwd wat onze eigen overheid, lokaal en nationaal, maar ook de overheden in andere landen met de nieuwe WHO-richtlijnen gaan doen. Willen we een verbetering aanbrengen voor onze gezondheid én het milieu, dan moeten we milieumaatregelen die we al lang in zicht hebben versneld gaan invoeren. Denk aan de transitie naar elektrisch rijdend verkeer, het uitfaseren van fossiele brandstoffen en het schoner maken van de industrie. Een goede eerste stap zou zijn dat de Europese Unie haar normen voor luchtkwaliteit bijstelt. Die normen zijn namelijk juridische bindend en veel te soepel als het om gezondheid van mensen gaat. Hoewel de WHO-richtlijnen een stevige morele status hebben en door veel lokale overheden (zoals Amsterdam en Rotterdam) worden gevolgd, zijn ze alleen adviserend. Laten we de vrijblijvendheid eraf halen.

[Bron:www.uu.nl](http://www.uu.nl)

8 tips om schoner hout te stoken

Door op de juiste manier te stoken zorgt u voor veel minder schadelijke stoffen in de lucht en minder overlast. Om u hierbij te helpen hebben we de Utrechtse Stookstandaard gemaakt. Die bestaat uit 8 makkelijke tips om schoner hout te stoken. Wilt u een houtvuurtje aansteken? Volg dan deze tips op.

Laat het vuur uit bij windstil of mistig weer

Bij windstil of mistig weer blijft de rook lang hangen. Daardoor wordt de lucht in en om uw huis erg ongezond. Check de Stookwijzer om te zien of u kunt stoken. Het RIVM geeft per provincie een Stookalert af op momenten dat er weinig wind is en de luchtkwaliteit al slecht is. Stook niet als er een stookalert geldt. U kunt

zich voor het stookalert aanmelden op de webpagina van het RIVM over het Stookalert.

Stook alleen droog hout

Droog hout geeft de minste fijnstof en rook. Droog hout herkent u aan de barsten of een schors die loslaat. Hout dat u zelf gehakt hebt moet u minstens 2 jaar laten drogen. U kunt de droogte van het hout ook meten met een eenvoudig vochtmetertje. Het hout is goed om te stoken als er minder dan 20% vocht in zit.

Stook nooit hout dat is geverfd, gebeitst of geïmpregneerd

Bij de verbranding van dit soort hout komen giftige stoffen vrij (daarom is het zelfs verboden). Ook gelijmd hout – zoals spaanplaat, vlokkenplaten en laminaatvloeren – hoort níét in de haard of kachel. Papier en karton verbranden is verboden: het geeft namelijk veel rook en vlieggas (as die niet blijft liggen, maar met de rook mee de lucht in vliegt). Gebruik dus alleen schoon hout dat niet bewerkt is.

Maak het vuur aan met de Zwitserse methode of volg de handleiding

Volg altijd de handleiding bij uw houtkachel of houthaard voor het vullen en aansteken van het vuur. Zit er geen handleiding bij? Of hebt u nog een oude open haard of oude houtkachel? Gebruik dan de Zwitserse methode. Dat is misschien anders dan u gewend bent. Stapel het hout op elkaar met genoeg ruimte ertussen. Begin met dikke blokken onderin en leg daar dunnere aanmaakhoutjes op. Eindig met een aanmaakblokje bovenop en steek het vuur daarna van bovenaf aan. Zo start het vuur beter en sneller op. Met als resultaat minder rook in en om uw huis en dus minder overlast voor de burens.

Zet een raam open tijdens het stoken, of houd de ventilatieroosters open in huis

Zorg voor voldoende frisse lucht in de ruimte waar u stookt. Een houtvuur gebruikt namelijk

veel lucht (zuurstof). Het vuur kan dan lucht aantrekken en de rook kan via de schoorsteen naar buiten. Ook zorgt u dan voor gezondere lucht in huis.

Houd de luchttoevoer (altijd) helemaal open

Voor een goede verbranding heeft vuur genoeg lucht (zuurstof) nodig. Er komen dan minder schadelijke stoffen vrij. Zet de uitlaatklep naar de schoorsteen daarom helemaal open als u stookt. Zet bij een oudere houtkachel de luchttoevoer van de kachel open. Nieuwere houtkachels regelen automatisch dat er genoeg lucht bij het vuur komt. Wordt het vuur te heet? Voeg dan minder hout toe en zet een raampje open.

Controleer de kleur van de vlam en de rook

Zijn de vlammen heldergeel? Dan gaat het goed. Een oranje, flakkerende vlam betekent een slechte verbranding van het hout. Ook de rook uit uw schoorsteen laat zien of de verbranding goed is. Het gaat goed als u de rook bijna niet ziet. Ziet u witte, grijze, zwarte of blauwe rook? Dan heeft uw houtvuur een slechte verbranding. Zorg er dan voor dat er meer lucht bij het vuur kan komen.

Laat een houtvuur vanzelf uitbranden

Want als u een houtvuur uit maakt door de luchttoevoer te verminderen, komen veel schadelijke stoffen vrij.

[Bron:www.utrecht.nl](http://www.utrecht.nl)

Activiteiten

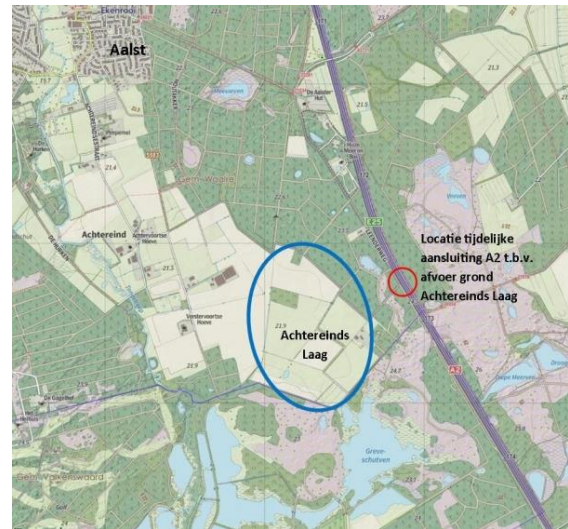
Wandeling Achtereindse Laag

Ondanks de huidige corona perikelen hebben wij het goede voornemen om eind januari of begin februari 2022 onze wandelschoenen weer aan te trekken.

De wandeling onder leiding van Jacques van Kessel en Ellen van Beek neemt u mee naar het AchtereindsLaag, een voormalig landbouwgebied dat gelegen is aan de noordzijde van het Greveschutven. Het Brabants Landschap heeft dit gebied al heel lang in eigendom. Het was tot nu toe in gebruik bij boeren uit de omgeving en werd grotendeels vanuit het oogpunt van natuur beheerd. Het gebied wordt nu verder omgevormd naar waardevolle natuur.

Deze omvorming van landbouwgrond naar natuur zorgt ervoor dat het Natura 2000-gebied robuuster wordt. Daarvoor worden watergangen gedempt en een historische laagte (een soort ven) wordt weer uitgegraven. Op de lage delen komt vochtige heide en vochtig hooiland. De drogere graslanden worden na de inrichting weer begraasd door koeien van boeren uit de omgeving.

Er worden houtsingels met boomvormers aangeplant en er komt een meer gevarieerde overgang naar het bos. In het noordelijk deel van het Achtereinds Laag komen ook een wandelpad en een uitzichtpunt.

Wij houden u op de hoogte over de exacte datum en tijd!

Colofon

Groen en Heem Actueel is het drie maandelijks orgaan van de vereniging Groen en Heem Valkenswaard en omstreken.

Correspondentie adres

Groen en Heem Valkenswaard e.o.
Postbus 567, 5550 AN
Valkenswaard
Tel.: 040-22 60 010
info@groen-heemvalkenswaard.nl
www.groen-heemvalkenswaard.nl

Redactie

Eindredactie en Lay-out :
Bas Verbeek

Redactieleden:

Albert Aten en Lambert de Brouwer

Financieel

IBAN: NL17TRIO0391081616
KvK: 40235293

Aanwijzingen voor auteurs zijn op aanvraag verkrijgbaar bij de hoofdredacteur. Artikelen dienen digitaal te worden aangeleverd.

Adreswijzigingen

Kunnen worden doorgegeven aan de ledenadministratie:
info@groen-heemvalkenswaard.nl

© 2021 Groen en Heem
Valkenswaard e.o.